

Sygn. akt II Ca 556/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Iwona Siuta
Sędziowie:	SO Robert Bury (spr.) SR del. Irma Lorenc
Protokolant:	st. sekr. sąd. Dorota Szlachta

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 lutego 2014 roku w S.

sprawy powództwa **T. C., R. C., P. I. i S. I.**

przeciwko **B. P.**

o nakazanie

na skutek apelacji wniesionej przez pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim

z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt I C 593/11

I. oddała apelację;

II. zasądza od pozwanego B. P. na rzecz powodów T. C., R. C., P. I. i S. I. solidarnie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 556/13

UZASADNIENIE

Powodowie T. C., R. C., P. I., S. I. domagali się nakazania pozwanemu B. P., aby w zakresie wykonywania na rzecz nieruchomości stanowiących działki o numerach (...) położonych w L. służebności gruntowej przejazdu i przechodu przywrócił stan zgodny prawem. Nadto domagali się nakazania pozwanemu, aby zaniechał w przyszłości działań mogących ograniczać korzystanie ze służebności gruntowej ustanowionej na rzecz każdorazowych właścicieli nieruchomości działek o numerach (...). Wyrokiem z dnia 29 stycznia 2013 roku Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim uwzględnił powództwo i nakazał pozwanemu, aby w zakresie umożliwienia wykonywania na rzecz nieruchomości stanowiących działki o numerach (...) położonych w L. służebności gruntowej przejazdu i przechodu przesunął posadowione przez siebie na nieruchomości obciążonej tą służebnością stanowiącej działkę o numerze (...)

betonowe krawężniki do wyznaczonej granicy służebności - zaznaczonej kolorem czerwonym na szkicu sytuacyjnym stanowiącym załącznik nr 1 do opinii biegłego geodety J. K. z dnia 10 października 2012 r. - oraz usunął ustawione przez siebie na zjeździe z drogi publicznej na działkę o numerze (...) znaki drogowe B-36 i B-5. Ponadto nakazano pozwanemu, aby zaniechał w przyszłości działań ograniczających korzystanie ze służebności gruntowej ustanowionej na rzecz każdorazowych właścicieli nieruchomości stanowiących działki o numerach (...) położonych w L. poprzez utrudnianie dojazdu do działek o numerach (...) przez działkę o numerze (...).

Sąd I instancji ustalił, że T. C. i R. C. są właścicielami nieruchomości zabudowanej położonej w L. oznaczonej jako działka nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim VI Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w P. prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Na nieruchomości tej znajduje się prowadzony przez nich sklep z materiałami budowlanymi. S. I. i P. I. są właścicielami nieruchomości położonej L. oznaczonej jako działka nr (...), dla której wymieniony Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...). Na nieruchomości tej posadowiony jest sklep spożywczo - przemysłowy prowadzony małżonków. B. P. jest właścicielem nieruchomości zabudowanej położonej L. oznaczonej jako działka nr (...), dla której wymieniony Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą o numerze (...).

Działki o numerach ewidencyjnych (...) są położone w swoim sąsiedztwie. Powstały, jak działka pozwanego nr (...), w wyniku podziału działki nr (...) na podstawie decyzji Burmistrza L. z dnia 27 stycznia 2004 r. Na nieruchomości położonej w L. stanowiącej działkę nr (...) ustanowiona jest nieodpłatna służebność gruntowa polegająca na prawie swobodnego przechodu i przejazdu przez działkę nr (...) na rzecz każdorazowego właściciela działki nr (...), oraz działka nr (...). Zakres terytorialny wykonywania służebności w terenie wyznaczony został przez geodetę do granic leżącej w głębi działki (...) (również działka pozwanego). Przed zakupem działki nr (...) pozwany zapoznał się z mapą geodezyjną, na której zaznaczono granice tereny służącego do wykonywania służebności drogi koniecznej.

Pozwany przemieścił krawężniki wyznaczające zakres wykonywania służebności przechodu i przejazdu obciążającej działkę nr (...) na rzecz działek (...) uprzednio leżące przy granicy klombu w kierunku granicy działki (...) z działkami (...). Na zjeździe z publicznej drogi gminnej na działkę nr (...) w miejscu gdzie zaczyna się pas działki nr (...), na którym ma być wykonywane prawo przechodu i przejazdu pozwany posadawił znaki drogowe B-36 „zakaz zatrzymywania się” i B-5 „zakaz wjazdu samochodów ciężarowych” z ograniczeniem masy całkowitej do 3,5 tony. Gdy klienci lub dostawcy parkują auta pod sklepem w zasadzie niemożliwe jest przejechanie z drogi publicznej do działki nr (...) i w drugą stronę. Niekiedy przy rozładunku towaru przejazd jest zablokowany na 10 - 15 minut. Przez działkę nr (...) do działki nr (...) stanowiącej własność pozwanego, na której znajdują się garaże i pomieszczenia składowe, wjeżdżają duże samochody. Do działki nr (...) można dojechać po terenie, na którym wykonywana jest służebność drogi koniecznej lub po terenie działki nr (...) położonym równoległe do drogi koniecznej. Krawężniki ułożone na działce (...) przez pozwanego częściowo na odcinku od drogi publicznej do zakątka klombu oraz od końca klombu do miejsca położonego na wysokości szczytu budynku na działce nr (...) znajdują się poza krawędzią wyznaczonej drogi koniecznej i wchodząc w pas tej drogi utrudniają i ograniczają możliwość wykorzystywania służebności.

Wobec tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Rejonowy uznał powództwo oparte na art. 222 § 2 k.c. za zasadne. Sąd stwierdził, że został kreślony zakres wykonywania służebności, co wynika z kopii mapy geodezyjnej przedstawiającej zarys granic, w jakich uprawnieni mogą korzystać z działki (...). W oparciu o opinię biegłego ustalono, że aktualne ułożenie krawężników nie odpowiada wyznaczonemu przebiegowi drogi koniecznej i ogranicza możliwość korzystania z niej. W ocenie Sądu, skoro ujawnione w treści księgi wieczystej ustanowienie drogi koniecznej nie zawierało ograniczeń co do sposobu wykonywania służebności, uznać należy, iż nie ma podstaw do wykluczenia z ruchu na obszarze drogi koniecznej określonych rodzajów pojazdów. Pozwany nie przedstawił żadnych dowodów na to, że miał prawo ograniczenia jako właściciel działki nr (...) wprowadzić. Podniesiony przez niego stan nawierzchni drogi koniecznej był skutkiem prowadzonej inwestycji, a nie zaś wynikiem działań pojazdów powodów. Sąd nie podzielił stanowiska, jakoby pojazdy parkujące przed sklepem małżonków C. paraliżowały dostęp do działki pozwanego nr (...).

Wyrok został zaskarżony apelacją w całości przez pozwanego, który domagał się jego zmiany przez oddalenie powództwa w całości, względnie o jego uchylenia i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu orzeczenie zarzucił naruszenie:

a) art. 287 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i nadanie przez Sąd służebności gruntowej obciążającej nieruchomości pozwanego, stanowiącej działkę gruntu nr (...) w L., treści sprzecznej z umową tę służebność ustanawiającą,

b) art. 288 k.c. przez jego niezastosowanie,

c) art. 233 § 1 k.p.c. wskutek braku wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego,

Pozwany podniósł, że o bezspornym przebiegu granicy przedmiotowej służebności zadecydowała dopiero opinia biegłego w niniejszej sprawie, stąd nie można uznać, iż pozwany wcześniej ignorował te granice, bowiem nie były one znane stronom. W ocenie pozwanego istotą sporu jest wyłącznie treść służebności. Racją dla ustanowienia na jego gruncie służebności była konieczność umożliwienia gruntom powodów dostępu do drogi publicznej. Parkowanie pojazdów na gruncie pozwanego stanowi dla niego uciążliwość; musi nieodpłatnie znosić przejazd i przechód przez jego nieruchomość. Podniósł, że zamiast ograniczać do niezbędnych granic ingerencję w jego prawo własności, Sąd zaaprobował działanie służące wygodzie powodów. Zdaniem pozwanego, Sąd Rejonowy niesłusznie obciążył go obowiązkiem znoszenia działań, które nie są określone w obciążającej grunt służebności.

W odpowiedzi na apelację strona powodowa wniosła o jej oddalenie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się niezasadna i podlegała oddaleniu.

Ponowne rozpoznanie sprawy w postępowaniu apelacyjnym, wyrażające się w ponownym ustaleniu stanu faktycznego sprawy i ocenie zasadności roszczenia na podstawie prawa materialnego prowadzi do wniosków analogicznych, jak przedstawione przez Sąd I instancji. Sąd Odwoławczy przyjmuje ustalony przez Sąd Rejonowy stan faktyczny za własne ustalenia, bez konieczności ponownego jego przytaczania. Materialnoprawna ocena powództwa jest prawidłowa, choć wymaga uzupełnienia wskutek zarzutów apelacji.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że istotą sporu nie jest ustalenie treści prawa służebności przysługującego stronie powodowej, w zakresie, w jakim wskazano w apelacji. Pozwany w wywiedzionym środku zaskarżenia dowodził, iż kluczowym problemem w sprawie jest określenie treści prawa służebności w zakresie uprawnień powodów, więc czy są uprawnieni do innych czynności, niż tylko przychód i przejazd, w tym czy mają prawo do parkowania pojazdów. Należy podkreślić, że przedmiotem powództwa, roszczeniem procesowym, było udzielenie ochrony służebności gruntowej w zakresie, jaki wynika z przytoczeń faktycznych pozwu. Roszczenie procesowe tworzą żądanie i fakty przytoczone dla jego uzasadnienia, albo inaczej twierdzenie o istnieniu roszczenia w znaczeniu materialnoprawnym, skonkretyzowanego prawa podmiotowego. Powodowie domagali się ochrony ograniczonego prawa rzeczowego twierdząc, że pozwany utrudnia, zakłóca czy uniemożliwia korzystanie z drogi koniecznej, zawężając jej szerokość przez postawienie krawężników oraz znaków drogowych. Przedmiotem powództwa nie mogło stać się żądanie ustalenia treści służebności przez wskazanie możliwości parkowania albo zatrzymywania pojazdów, skoro czynności te nie są wykonywane przez pozwanego, ale mogą być wykonywane przez powodów albo osoby korzystające z ich usług. Działanie pozwanego jest sprzeczne z prawem, jeżeli prowadzi do zawężenia drogi koniecznej albo utrudnia wjazd pojazdów określonej kategorii. Jedynie te fakty mogły być przedmiotem dowodu, dalej ustaleń sądu, są to fakty istotne dla rozstrzygnięcia (art. 227 k.p.c.), ponieważ decydują o zastosowaniu prawa materialnego, art. 222 § 2 k.c. Zgłoszenie roszczenia strony powodowej zakładało rozstrzygnięcie co do treści prawa służebności, jednak jedynie w zakresie szerokości drogi koniecznej i posadowionych znaków drogowych.

Roszczenie negatoryjne określone art. 222 § 2 k.c., zgodnie z dyspozycją art. 251 k.c., przysługuje również uprawnionym ograniczonym prawem rzeczowym. Roszczenie negatoryjne ma charakter obiektywny, przysługuje, gdy nastąpi sam fakt naruszenia służebności niezależnie od tego, czy osoba, która naruszyła to prawo, działała w dobrej, czy

w złej wierze. Ingerencja w sferę ograniczonego prawa rzeczowego jest bezprawna, gdy osoba trzecia, w tym również właściciel obciążonej nieruchomości gruntowej, w jakikolwiek sposób utrudni lub uniemożliwi korzystanie przez osobę uprawnioną z przysługującego jej prawa. Aktualizuje się uprawnienie do formułowania żądania przywrócenia stanu zgodnego z prawem oraz zaprzestania naruszeń.

Prawidłowo Sąd I instancji ustalił, że pozwany naruszył treść przysługującego powodowi prawa służebności w zakresie wskazanym w pozwie. Z opinii biegłego sądowego, uznanej za wiarygodną przez strony i Sąd I instancji, wynika, że pozwany ustawiając na drodze koniecznej krawężniki naruszył jej zakres wyznaczony geodezyjnie w sposób jednoznaczny. Jedyne ta okoliczność decyduje o nakazaniu pozwanemu przesunięcia krawężników do wyznaczonej granicy służebności, a bez znaczenia w tym procesie pozostaje ustalenie, czy treść służebności uprawnia do parkowania pojazdów, przeładunku, wyładunku, przebywania innych osób. Powodowie mają prawo do korzystania z drogi o szerokości wynikającej z umowy o jej ustanowieniu, i to prawo zapewnia powodowi orzeczenie sądu I instancji zawarte w pierwszej części dyspozytywnej wyroku w punkcie I.

Umieszczenie przez pozwanego znaków drogowych B – 36 („zakaz zatrzymywania się”) i B – 5 („zakaz wjazdu samochodów ciężarowych”) oznacza, że w jego ocenie korzystanie z drogi koniecznej nie może polegać na zatrzymywaniu pojazdów albo wjeżdżaniu samochodów ciężarowych. Przedmiotem roszczenia jest nakazanie usunięcia znaków drogowych, więc rozstrzygnięcie sądu jest ograniczone do ustalenia faktów decydujących o zasadności jedynie tego roszczenia, więc dalej - treści służebności także jedynie w tym zakresie.

Stosownie do art. 287 k.c., zakres służebności gruntowej i sposób jej wykonywania oznacza się, w braku innych danych, według zasad współzycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych. Treść służebności gruntowej wynikająca z umowy uprawnia powodów do swobodnego przejazdu przez działkę pozwanego, a w tym procesie pozwany nie udowodnił, aby był to swobodny przejazd z wyłączeniem samochodów ciężarowych. Nie udowodniono, aby zasady współzycia społecznego przy uwzględnieniu zwyczajów miejscowych legitymowały pozwanego do postawienia znaku B-5, który w jego zamiarze miał ograniczać wjazd określonej kategorii pojazdów. W stanie faktycznym, który ustalono w tej sprawie, działanie pozwanego jest bezprawne, ponieważ nie jest możliwe ustalenie ograniczeń w korzystaniu z drogi koniecznej.

W odniesieniu do znaku B-36 należy zauważyć, że treść służebności określona jako swoboda przejazdu oznacza także możliwość zatrzymania pojazdu, bez rozstrzygnięcia w tym miejscu o możliwości parkowania pojazdów, ich wyładunku, rozładunku. Nie jest możliwy swobodny przejazd bez możliwości chwilowego choćby zatrzymania pojazdu, swoboda przejazdu oznacza także chwilowe jego unieruchomienie, więc sugerowane przez pozwanego ograniczenie korzystania ze służebności jest bezprawne. Trafnie zatem Sąd I instancji przyznał ochronę powodowi nakazując pozwanemu usunięcie postawionych przez niego znaków drogowych.

Ustalenie przez Sąd, niekwestionowanego przez apelującego, istnienia realnego niebezpieczeństwa powtarzających się działań bezprawnych w przyszłości skutkowało orzeczeniem Sądu Rejonowego zakazującym pozwanemu działań ograniczających korzystanie ze służebności gruntowej, jednak w zakresie utrudniania dojazdu do działek (...), jednak bez bliższego sprecyzowania, na czym owo utrudnianie ma polegać.

Orzeczenie Sądu Okręgowego nie oznacza ustalenia całej, kompletnej treści służebności ani sposobu jej wykonywania – ustawienie krawężników i znaku B-36 narusza uprawnienia ze służebności gruntowej, a treść służebności nie zawiera ograniczeń w zakresie rodzaju pojazdu, nie wykazano jednocześnie uprawnienia do takiego ograniczenia, stąd wnioski o bezprawności usytuowania znaku B-5.

Mając na uwadze, że pozwany naruszył przysługujące powodowi prawo służebności, słusznie Sąd I instancji przyjął, że zaktualizowały się przesłanki do udzielenia stronie powodowej ochrony petytoryjnej na podstawie art. 222 § 2 k.c. Wyrok Sądu Rejonowego jest prawidłowy, bowiem sankcjonuje prawa powodów wynikające z treści służebności, w zakresie objętym pozwem.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. stwierdzając tym samym bezzasadność zarzutów apelacji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Pozwany przegrał sprawę w całości, zatem zobowiązany jest do zwrotu solidarnie na rzecz powodów celowych kosztów procesu. Na poniesione przez stronę powodową koszty postępowania składało się wynagrodzenia adwokata w kwocie 600 złotych, ustalone na podstawie § 6 pkt 4 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z 2002 roku ze zmianami).

SSO Robert Bury (spr.) SSO Iwona Siuta SSR (del.) Irma Lorenc